

Una fesomia refinada

Viena publica la traducció al català d'Albert Nolla de la novel·la breu 'El tallador de canyes', de Junichirô Tanizaki, clàssic japonès i autor del famós assaig 'Elogi de l'ombra'



EL TALLADOR DE CANYES
Junichirô Tanizaki

Traducció:
Albert Nolla
Editorial: Viena
Barcelona, 2015
Pàgines: 96
Preu: 14,70 euros

Reportatge

La noble empresa d'El cercle de Viena –un catàleg d'autèntica barretada!– arriba als cinquanta títols amb aquesta *nouvelle* de Tanizaki, que honora, amb escreix, la fita (i la feta). Abans, però, de tractar amb la matèria del llibre, abans d'endinsar-me en els dos plans que conté la història, voldria dedicar un elogi estricte a la traducció d'Albert Nolla, que és, ras i curt, magnífica. I vull fer-ho partint d'una anècdota personal: vaig començar a llegir *El tallador de canyes* sense recordar que ja ho havia fet, uns quants anys enrere. La traducció castellana del llibre, de María Luisa Balseiro (Siruela), feta sobre la traducció anglesa, no m'havia deixat, però, pel que sembla, gaire petja en la memòria.

El record de la història no em va arribar fins ben avançada la lectura, quan l'home enamorat proposa al seu fill, amb qui passeja per la riba d'un riu en la nit de l'equinocci de tardor, d'anar a espigar, per entre les canyes d'una tanca, el jardí d'una mansió en què aquell dia es toca música i es balla (i, sobretot, hi rutila una dona molt bella, “de fesomia refinada”, i molt *senyora*: aquella mateixa que l'home ha estimat durant uns quants anys, i que, presumiblement, continuarà estimant fins a la fi dels seus dies).

D'entrada, va ser com un *déjà-vu* (un *déjà-lu*, vaja), que em va arribar per mor de la reveladora escena en què l'home aparta les canyes per afranquir, als seus ulls i als del seu fill, la visió de l'amada. De cop, vaig entendre que aquella història jo ja l'havia llegida; vaig saber que, com a lector, jo ja m'havia amarat de l'amor morbós dels dos protagonistes, bé que en una altra traducció, ni de bon tros tan rigorosa com la de Nolla, ni tan ben escrita com la del traductor català.

En posaré un sol exemple. La bella capritxosa que protagonitza la història dins la història té, com he escrit més amunt, una *fesomia refinada*, i això que la noia, per origen, no pertany a l'aristocràcia, sinó a la classe dels comerciants. Refinada i un punt enigmàtica, tot s'ha de dir, com si no es deixés veure mai del tot, com si mai no pogués ser enterament copsada. En la traducció castellana, com en l'anglesa de partida, aquesta qualitat és anomenada amb el concepte

La traducció de Nolla és, ras i curt, magnífica

Sembla que tingui un inici una mica erràtic

japonès: *rotaketa*. Un raig d'aplaudiments, doncs, per a la traducció de Nolla, que és una exquisidessa de la primera pàgina a l'última!

El tallador de canyes sembla que tingui un inici una mica erràtic: al començament d'una tardor abonçada, el protagonista ha decidit sortir a passejar de nit, i s'arriba, ribera enllà, fins al lloc on s'havia alçat el palau d'un emperador que havia viscut set-cents anys abans, i



que havia deixat escrits uns versos sobre la seva joia en aquell mateix indret (després l'emperador va haver de seguir la ruta de l'exili). El poema anònim que encapçala el relat de Tanizaki –i que no fóra gaire estrany que l'hagués inspirat i tot– es refereix al fet de tallar canyes; i, més que això, a l'amarguesa de l'exili: “Sóc tan infeliç / tallant canyes lluny de tu. / Quan hi penso, / la vida a la badia de Naniwa / se'm fa insuportable.”

Les primeres pàgines de l'obra, doncs, són contemplatives i metaliteràries: esquitxades de tot de citacions antigues, com si l'autor, amb la seva narració, volgués entaular un diàleg amb la tradició autòctona. Tanizaki ens dona uns paràgrafs magnífics sobre el sentiment de la tardor, posem per cas, i molts altres que són paràfrasis de versos o de fragments d'obres japoneses clàssiques. Aquí, Tanizaki –autor del memorable i popular *Elogi de l'ombra*– blasma “els pobles i ciutats occidentalitzats”; una mica més endavant, ens ennova que rius i muntanyes conformen el caràcter de la gent de



Han transcorregut set segles, i, tanmateix, hi ha coses que romanen: el que perdura ho funden els poetes.

De la mateixa manera, han transcorregut uns quants anys, però l'home enamorat que protagonitzarà el cor d'aquesta història –la història dins la història, caldria aclarir– no ha deixat de sentir el que sentia per la dona de la “fèssomia refinada” (em fa pensar en els cèlebres versos del nostre Jordi de Sant Jordi: “Jus lo front port vostra bella semblança”). Tot passejant, l'home que ha sortit vagarós de casa, i que ha sopat i s'ha begut, ell tot sol, una ampolla de sake, es topa atzarosament amb un altre home, si fa no fa de la seva mateixa edat. Aquest darrer se li fa present, d'una manera ben significativa, aixecant-se entre unes canyes a frec d'aigua, i el convidarà a beure més sake mentre li fa escoltar la seva història. I aquí hi ha el pinyol de la novel·la. Aquesta mena d'*aparegut* rela-

És una obra crepuscular sobre l'amor impossible

tarà la història del seu pare, un home vidu que s'enamorarà de l'esclatant i misteriosa Oyū –“de vostra faç més romasa l'empremta”–, després d'haver dit que no a diverses pretendents que no li acabaven de fer el pes. Ella també és vídua, i ha estat educada en un ambient falsament aristocràtic. L'única manera d'accedir a aquesta *donna angelicata* –i un xic demoníaca, tot s'ha de dir– serà casant-se amb la germana d'ella, Oshizu, que es desvia per complaure Oyū.

El nostre passejant ha seguit, mig intuitivament, la senda que l'havia de dur davant el lloc on s'havia erigit, tants segles abans, el palau imperial, i llavors recorda que, en certa ocasió, dins aquelles quatre parets, l'emperador hi havia menjat un arròs deliciós esbandit amb aigua gelada. Ara ja no queda ni una pedra de l'antic pavelló on havia tingut lloc l'àpat exquisit. El temps ha esbandit qualsevol rastre d'aquella remota vida, com l'aigua i la boca de l'emperador havien esbandit l'arròs.

El tallador de canyes és una obra crepuscular sobre un amor impossible. “He accedit a casar-me amb tu amb l'esperança que m'acceptis com si fos una germana petita”, diu l'esposa de conveniència al seu marit. En la seva innocència, Oyū resulta perversa. El relator rememora son pare, que, al seu torn, mai no va deixar de rememorar aquella dona i el goig sempre passat, els plaers pretèrits. *

cada contrada. Si, en aquell seu breu assaig tan divulgat, l'escriptor japonès denigrava els objectes que brillen, i que ell devia atribuir al gust occidental –“sempre ens han agradat més les coses que tenen una ombra profunda que les que tenen una brillantor superficial”–, en la novel·la que presento avui l'ombra (les ombres) i el joc de claroscurs constitueix, igualment, una constant –com passa, de fet, en tota la producció de l'autor–: “El mont Otoko s'alçava com una massa fosca com la tinta en un cel on s'esllanguien els últims rastres de la llum del capvespre.”

Tanizaki aprofita el seu marc de ficció per revelar-nos algunes idees ben suggeridores: “Trobem més consol contemplant una escena melancòlica que no pas veient un paisatge esplendorós, i ens estimem més submergir-nos en els records dels plaers pretèrits que no pas lliurar-nos als plaers reals.” La bellesa de la protagonista, que coneixerem tot seguit, és, ben mirat, també tota ella un atribut de l'ombra. Potser la conclusió

més ferma d'aquestes pàgines inicials és la que conté el fragment que segueix: “El paisatge que s'estenia en aquell moment davant els meus ulls era molt semblant al que es dibuixava dins el meu cor cada cop que llegia els versos de l'emperador.”

L'apunt

El japonès Junichirō Tanizaki (1886-1965), si més no a Occident, sobretot és conegut per l'assaig *Elogi de l'ombra*, però els especialistes el consideren com un dels iniciadors de la novel·la contemporània al Japó, amb altres noms de l'alçada de Natsume Soseki, Yukio Mishima, Yasunari Kawabata i, entre d'altres, Ryunosuke Akutagawa. Tanizaki, més que fixar-se en els detalls concrets de l'entorn, va enfocar la seva mirada narrativa i reflexiva en l'evocació d'ambients i d'estats d'ànim.

Junichirō Tanizaki,
a la dreta,
fotografiat el 1971
per Tadahiko
Hayashi
ARXIU